

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta umění a architektury

Představa, realita, vzpomínka

Diplomová práce

Studijní program: N8208 – Design
Studijní obor: 8206T123 – Design prostředí
Autor práce: **BcA. Julie Floriánová**
Vedoucí práce: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

TECHNICAL UNIVERSITY OF LIBEREC
Faculty of Arts and Architecture

The vision, reality, memory

Diploma thesis

Studyprogramme: N8208 – Design

Studybranch: 8206T123 – Environmental Design

Author: **BcA. Julie Floriánová**

Supervisor: doc. Mgr. Jaroslav Brabec

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé diplomové práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do ISSTAG.

Datum:

Podpis:

Obsah

Titulní list.....	1
Title page.....	2
Zadání.....	3
Prohlášení.....	4
Obsah.....	5
Seznam obrázků a fotografií.....	6
Poděkování.....	7
Abstrakt v českém jazyce.....	8
Klíčová slova.....	8
Abstract in English.....	9
Key words.....	9
1. Úvod.....	10
1.1. Motto: Bajka o slonovi a slepcích.....	10
1.2. Prvotní úvaha, která by mohla být i závěrečnou kapitolou.....	10
2. Cesty k tématu Představa, realita, vzpomínka.....	12
2.1. Kniha jako forma výrazu.....	12
2.2. Sbírání střípků.....	13
3. Pan Jindřich Hojer & Jindra.....	15
3.1. Seznámení.....	15
3.2. Setkávání v roce 2016.....	16
3.3. "Strukturovaný životopis"	17
3.4. Zmínky v literatuře.....	20
4. Literární předloha versus skutečný život.....	23
4.1. Poznávání osobnosti prizmatem knihy.....	23
4.2. Paměť, vzpomínky.....	24
4.3. Realita a představa.....	25
5. Sběr dat.....	28
5.1. Kvalitativní výzkum.....	28
5.2. Individuální hloubkový rozhovor.....	29
6. Bibliofilie.....	30
6.1. Biografie, bibliofilie.....	31

7. Jak jsem vytvářela knihu.....	32
7.1. Kniha jako analogie k poznávání člověka.....	32
7.2. Pigmenty.....	33
7.2.1. Termochromický pigment.....	33
7.2.2. Fotochromický pigment.....	34
7.3. Knižní vazba.....	36
7.4. Desky, papíry.....	38
7.5. Obsah, struktura, grafická podoba knihy.....	38
7.6. Ilustrace a koncepce knihy.....	39
8. Závěr.....	41
9. Doslov.....	42
Přehled literatury a zdrojů.....	43
Seznam citované literatury.....	43
Lidé, výstavy a umělecká díla.....	44
Filmy.....	44
Internetové zdroje.....	44
Internetové zdroje - obrázky a fotografie.....	45
Ostatní zdroje - obrázky a fotografie.....	45
Přílohy.....	47
Fotografie bibliofilské knihy.....	47

Seznam obrázků a fotografií

1. Jamie Temple: <i>Elephant</i>.....	10
2. Julie Floriánová: <i>Zvonky na domě v Kosmonosech</i>.....	16
3. Julie Floriánová: <i>Dveře do pokoje v Domově důchodců, Pardubice</i>.....	16
4. Julie Floriánová: <i>Jindřich Hojer</i>.....	17
5. Julie Floriánová: <i>Koláž ze sešitů Rychlých šípů</i>.....	19
6. Julie Floriánová: <i>Jindřich Hojer</i>.....	22
7. Jindřich Hojer: <i>Ukázka rukopisu (faksimile deníkové stránky)</i>.....	27
8. Julie Floriánová: <i>Bibliofilské tisky</i>.....	31
9. Julie Floriánová: <i>Pokusy s termochromickým pigmentem</i>.....	34
10. Julie Floriánová: <i>Pokusy s fotochromickým pigmentem</i>.....	35
11. Julie Floriánová: <i>Maketa knihy</i>.....	36
12. Julie Floriánová: <i>Materiály použité pro desky a tiskový podklad</i>.....	38

Poděkování

Děkuji...

...Jaroslavu Brabcovi za zájem a ochotu při zpracování méj diplomové práce. Děkuji i za motivaci a účast při práci na projektech během celého magisterského studia. Vážím si osobního přístupu Jaroslava Brabce, díky němuž se mi podařilo dotáhnout všechny projekty do zdárného konce a stále se snažit být lepší, nevzdávat se a překonávat svoje možnosti, rozvíjet se a učit.

...Leoně Matějkové a Jiřímu Jindřichovi, kteří mě, ač vzdáleně, provázeli po celou dobu studia.

A děkuji především Bořku Šípkovi, který na TUL založil náš obor. Otevřel tím prostor pro svobodnou mysl a pro smysluplné nápady. Naučil mě neklást si nízké cíle a překonávat překážky. Rozšířil mi obzory a díky němu se odvedu dívat na svět kolem sebe jinýma očima. Dovedu hledat krásné drobnosti a vnímat i to, co jiným třeba zůstává skryté.

... Jindru Hojerovi, bez něhož by moje diplomová práce nemohla nikdy vzniknout. Děkuji mu za hodiny vyprávění a vzpomínek a za to, že mi dovolil nahlédnout do svého pestrého života trochu hlouběji.

... Vítku Tůmovi za pomoc a podporu v průběhu celé práce a především za velkou pomoc při zpracování praktické části méj diplomové práce.

...svému otci Antonínu Floriánovi za velkou pomoc při vypracování této práce.

...své matce Zuzaně Adamové za pomoc s anglickým překladem.

...také ostatním členům rodiny a přátelům, kteří mi do této práce přispěli cennými poznámkami a postřehy.

Abstrakt v českém jazyce

Diplomová práce "Představa, realita, vzpomínka" se zabývá průběhem a způsobem poznávání člověka. Tím je Jindřich Hojer. V práci se pokouším ztvárnit jeho osobnost prostřednictvím knihy. Hledám vhodné výrazové prostředky a nabízím širší úhel pohledu. Nejedná se však o klasickou biografii. Moje kniha je spíše osobním dotekem, mozaikou střípků vzpomínek a shrnutím jednoho lidského života.

V teoretické části práce se zaměřuji především na proces poznávání druhého člověka a utváření si představy o něm. Zabývám se také tím, jak nashromážděné materiály zpracovat výtvarně do podoby knihy, aby forma korespondovala s obsahem. Částečně nahlédnu také do psychologie, abych nastínila některé pojmy, se kterými jsem se během práce setkala. Součástí teoretické práce je i kapitola o bibliofilii.

Praktická část je zpracována formou bibliofilie, jejíž text i obrazový materiál, jsem během práce na projektu nashromáždila. Tato kniha mapuje proces, během kterého poznáváme druhého člověka a postupně odkrýváme další a další jeho stránky. K výtvarnému zpracování jsem využila technologii termocitlivých a fotocitlivých pigmentů, což koresponduje s povoláním Jindřicha Hojera, který byl chemikem.

Klíčová slova

představa, realita, vzpomínka, kniha, bibliofilie, umění, fotografie, Rychlé šípy, Jindra Hojer, termochromické pigmenty, fotochromické pigmenty

Abstract in English

The dissertation named The vision, reality, memory preoccupies with a method of getting know a man. The just man is Jindřich Hojer. I try to portray his personality through the book. I find the suitable expressional tools and I offer a wider point of view. It is not a classical biography. My book wants to be a personal touch, mosaic of fragments and a summary of one human life.

In the theoretic part of my dissertation I concentrate to the process of getting to know a human and forming an idea about him or her. I look into the question, how to make the collect materials into the book and achieve a corresponding the content with the shape. I partly consult psychology to explain some terms I met with during working on my dissertation. My theoretic part of dissertation includes the chapter about bibliophils.

The practical part of my dissertation is compose by the form of bibliophil. Texts and the pictorial materials were gathered during my working on the project. My book maps the process of getting to know other human and finding other aspects of his or her personality. For the visual arrangement I used the method of pigments sensitive to warmth and exposure. These tools correspond with a fact that Jindřich Hojer worked as a chemist.

Key words

vision, reality, memory, book, bibliophile, art, photography, Rychlé šípy, Jindra Hojer, thermochromic pigments, photochromic pigments

1. Úvod

1.1. Motto: Bajka o slonovi a slepcích

Indický vyslanec dovezl do himálajského království slepců slona jako dar. Protože ti nikdy slona nemohli vidět, král slepců požádal své nejlepší rádce, aby slona hmatem prozkoumali a pak mu řekli, o jaké zvíře se jedná a jak vypadá. První z nich ohmatl chobot a pravil, že slon je jako had. Druhý ohmatl ucho a řekl, že slon je jako vějíř. Třetí ohmatl nohu a dospěl k závěru, že slon je jako strom. Otázka zní: Kdo měl pravdu? A kdo se mýlil?

1. Jamie Temple: *Elephant*

1.2. Prvotní úvaha, která by mohla být i závěrečnou kapitolou

Lidská civilizace se klene v širokém oblouku mezi dvěma póly. Vnímání sebe jako součásti kolektivního, kmenového společenství na jedné straně a vysoce individualizovaná osobnost rozvinuté společnosti na straně druhé. Kmenové společenství jsme si "my civilizovaní" s poněkud pejorativním nádechem zvykli označovat jako primitivní. Už toto označení svědčí o tom, s jakou nedbalostí jsme se zbavili toho zdravého a dobrého, co takové prostředí skýtá. Tedy pocit bezpečí a

vnitřní jistoty plynoucí z dodržovaných a opečovávaných tradic, nesobecké vnímání sebe jako součásti celku, ohleduplnější vztah k životnímu prostředí atd. Zdravé sebevědomí, hrdost na technologie, které jsme vytvořili, zbavení se balastu pověr jsou zajisté pozitiva naší civilizace. Ovšem na její extrémní projevy končící až kultem osobnosti, už tak hrdí být nemůžeme.

Jak umět naplno prožít tanec kolem ohně doprovázený fanatickým rytmem bubnu a zároveň dokázat neztratit jediný z tónů Bachovy toccaty? Jak umět vidět to podstatné v primitivních skalních rytinách a zároveň porozumět těm nejpromyšlenějším tahům na Leonardových obrazech? Jak? Těžko! Ale zbývá nám vůbec nějaká jiná možnost?!

Přímo existenciální otázkou pro každého z nás zůstává, jak se naučit co možná nejelegantněji mezi oběma póly pohybovat a volit správnou míru. Jak vytěžit to hodnotné a nepropadnout při tom nástrahám, které obě krajnosti přináší. Jak plně a vědomě prožít život individuovaného moderního člověka a zároveň nepřijít o pocit bezpečí a tradice dávného kmenového společenství. Na příkladu pana Jindřicha Hojera chci ukázat, jak se s tímto úkolem vypořádává on sám.

Pokouším se být vnímavou pozorovatelkou jeho úctyhodné, již třiadevadesátileté cesty od bezpečí kmene Rychlých šípů, až po ostře řezanou osobnost chemika a matematika pragmaticky jdoucího si za svým cílem. Na této cestě, co možná nejvědoměji, sbírám stavební materiál. Z něj se ve druhé fázi snažím stavět tak, aby otisk i mne samotné byl patrný. Byla bych ráda, kdyby tento princip neplatil jenom pro diplomovou práci, ale dařilo se mi jej naplňovat každodenně v celém životě.

2. Cesty k tématu Představa, realita, vzpomínka

2.1. Kniha jako forma výrazu

Když jsem začala přemýšlet o své diplomové práci, tušila jsem, že obdobně jako u předchozí práce bakalářské, dospěju opět ke knize. Ke knihám mám totiž velmi blízko a ačkoliv jsem si během studia vyzkoušela mnoho projektů zpracovaných různými způsoby, ke knižní vazbě, ilustraci a vůbec osobité koncepci knihy jako takové, mě to stále táhne nejvíce. Zbývalo mi tedy už "jen" zvolit si téma. Po několika slepých uličkách jsem se vydala cestou, na níž teď stojím. Ve chvíli, kdy už nebylo pochyb o tématu "Představa, realita, vzpomínka", zbývalo nalézt konkrétní směr, kterým se k realizaci vydat.

Nejprve mě zaujal fakt přirozené tendence lidské mysli k selekci. Magie představy, exaktnost reality a závoj vzpomínky. Uvědomila jsem si, že z prožité události si člověk leckdy zapamatuje něco jiného, každý vnímá odlišným způsobem a mysl konkrétního člověka vstřebané informace zpracuje a uchovává různě. Během těchto úvah jsem dospěla k otázce, co se asi děje v lidské mysli, když člověk zažije něco špatného, velmi špatného a potom selektivní paměť tento čin zastře, odsune a pomůže tak člověku přes trauma se přenést. Překonat prožité a časem člověk sám sobě a mnohdy i svému okolí možná vsugeruje, že minulost se odehrála v podstatě jinak. V tomto kontextu jsem si také vybavila kontroverzně znějící větu, kterou mi jednou (i když v naprosto jiné souvislosti) řekl Jarda Brabec. Ať si zkusím představit, že i Hitler byl zpočátku malé, roztomilé miminko, které měl někdo rád. Zamýšlela jsem se nad tím, že když potkáme cizího člověka, soudíme jej podle toho, jak na nás zapůsobí v daný okamžik a vytváříme si o něm mnohdy ukvapeně určitou představu, přitom realita bývá nezřídka jiná.

Vycházela jsem z toho, že se člověk během života stále proměňuje, mnohdy je třeba i několikrát začít znova, úplně jinak, než jak žil předtím. Nový životní příběh, nový člověk, nová představa a realita. Jen vzpomínka na starý život zůstane. Ale je objektivní?

"Chtěl bych se potkat včerejší a dnešní
chtěl bych se vidět jak oba dva jsme směšní...
... dnešní možná že by pušku nabil
za omyl ten by včerejšího zabil
však včerejší se jen tak zabít nedá
v tom dnešním sebe pořád ještě hledá..."
(Schmitzer 2008, s. 7)

Je mezi představou, realitou a vzpomínkou tak lehce čitelná logická časová linie? Nejdříve představa, poté realita a nakonec vzpomínka? Nabývám dojmu, že ne a mimo jiné právě proto jsem se rozhodla téma prozkoumat hlouběji. To byl směr, jímž se mé ubíraly v první řadě.

2.2. Sbírání střípků

Z jiného úhlu pohledu se zabývám záhadou poznávání druhého člověka. Na tomto poli se střetáváme s tolika proměnnými, že cesta k výslednému obrazu je velmi klopotná. Přesto se ji pokouším najít, nebo alespoň nastínit. Člověka při každém setkání vnímáme jen z určitého pohledu, záleží na vlivu okolností, prostředí, nálady, času. A tak jednotlivé střípky nezbyvá než skládat postupně dohromady, přesto vytvořit věrný obraz je zcela nemožné. Nejen, že se stále proměňuje člověk, kterého se snažíme poznat, ale proměnou procházíme i my samotní. Vždyť už na elementární bázi se podle nejnovějších fyzikálních poznatků elektron chová jako energie či částice s ohledem na postoj pozorovatele.

Nepřestává mě fascinovat také tajemný fakt, že předtím, než jsem se narodila, už moji rodiče žili, každým dnem, každou hodinou... Ve svých úvahách jsem dospěla k tomu, jak je nebezpečné a až trestuhodné kontinuitu mezi námi a našimi předky pomíjet. Znat je, může být mnohdy tak těžce hledaným klíčem k pochopení a přijetí sebe sama.

Parabolou těchto úvah se dostávám až k panu Hojerovi. Otcí, dědovi, pradědovi, kamarádovi, manželovi na straně jedné, živoucí předloze k literární postavě na straně druhé. K intervalu mezi intimním rodinným životem a – dalo by se říct – až veřejným vlastnictvím na pólu opačném.

Jindra Hojer byl po léta můj soused. Před pár měsíci se však jeho novým bydlištěm musel stát domov důchodců. Teprve s jeho odchodem jsem si ve vší hloubce uvědomila, že už tu není, že si k němu odpoledne nezajdu na kafe a nevyslechnu další z jeho příhod a zážitků. Najednou mi to bylo líto a tak jsem pochopila, že právě jeho odchod a blížící se termín "diplomky", jsou očekávanou inspirací. Začala jsem poslouchat a zapisovat, fotit a přemýšlet, pronikat do jeho života, dětství, Foglarova oddílu ale i pracovních zážitků z chemické laboratoře. Začala jsem skládat střípky jeho osudu, abych se vyhnula chybě slepců z úvodní bajky a poznala komplexněji člověka, který si pozornost jistě zaslouží.

Snažím se pracovat s myšlenkou, co tvoří hodnotu člověka jako takového. Jak se na výsledném obraze podílí jeho společenská známost v protikladu i komplementárnosti s intimitou v rodinných vztazích. Tak jsem k člověku, jehož jsem dosud znala jako milého souseda, milujícího zákusky a sestavujícího matematické kvízy, začala doplňovat roviny další. Předobrazu zodpovědného chemika, otce, manžela, je možné se dopátrat snad už v čestném a možná až barvotiskově vzorném chlapci z Foglarových Rychlých šípů.

3. Pan Jindřich Hojer & Jindra

3.1. Seznámení

Do klidné funkcionalistické vilky v Kosmonosích jsem se nastěhovala v roce 2007, v té době už tam Jindra po léta bydlel. Ve chvíli, kdy mě dům přijal jako benjamínka, jsem pochopitelně většinu lidí neznala. Je to ale jeden z těch, dnes už vzácně přežívajících menších domů, s citlivě vyváženou mírou soukromí, zároveň však poskytující dostatek prostoru pro možná setkávání. Pozvolna a přirozeně jsem tak měla možnost sblížit se s obyvateli všech čtyř bytů... Proto si ani nevybavím, kdy jsem poprvé zjistila, že pan Jindřich Hojer z přízemí, je tím Jindrou z Rychlých šípů. Netuším ani, kdy mě poprvé pozval na kafe. Zato si však pamatuji, že ještě během mého studia na gymnáziu, mi pomáhal s matematikou, se kterou jsem sváděla věčný boj. Jindra byl už od svého mládí vnímán jako "matematické eso". Nebyla jsem jediná, kdo k němu docházel na doučování. Někteří odcházeli i s pláčem, protože se uměl hodně rozhořčit, když člověk byl na štíru s chápavostí. Někdy jsem raději jen přikyvovala, že chápu, aby se zbytečně nemusel rozčilovat. Nemělo by to smysl. Ze mě matematické eso nikdy nebude.

Po doučování jsem mnohdy zůstávala na kafe, cítila jsem, že ho to těší. Po smrti ženy, žil sám se psem Brinim. I Briniho jsme mu po několika letech pomáhali pohřbít ve stinném koutu zahrady. Tato událost určitě přispěla k tomu, že posezení s povídáním na terase, se stalo častějším. Jindrova neskutečná paměť s pečlivě uloženými roky, jmény, událostmi, příhodami, k vyprávění totiž přímo vybízí. Víc a víc bylo zřejmé, že on se opravdu, byť podvědomě, snaží být tou předlohou pro čestného Jindru Hojera s pečlivě vyčesanou pěšinkou v bezelstně blondátých vlasech. Šíp této snahy o vnitřní čistotu tak dolétnul až do dneška, i když pár drobných prohřešků, za které by jistě dostal "trestné body", jak bylo v oddíle zvykem, se v jeho životě nalézt dá.

3.2. Setkávání v roce 2016

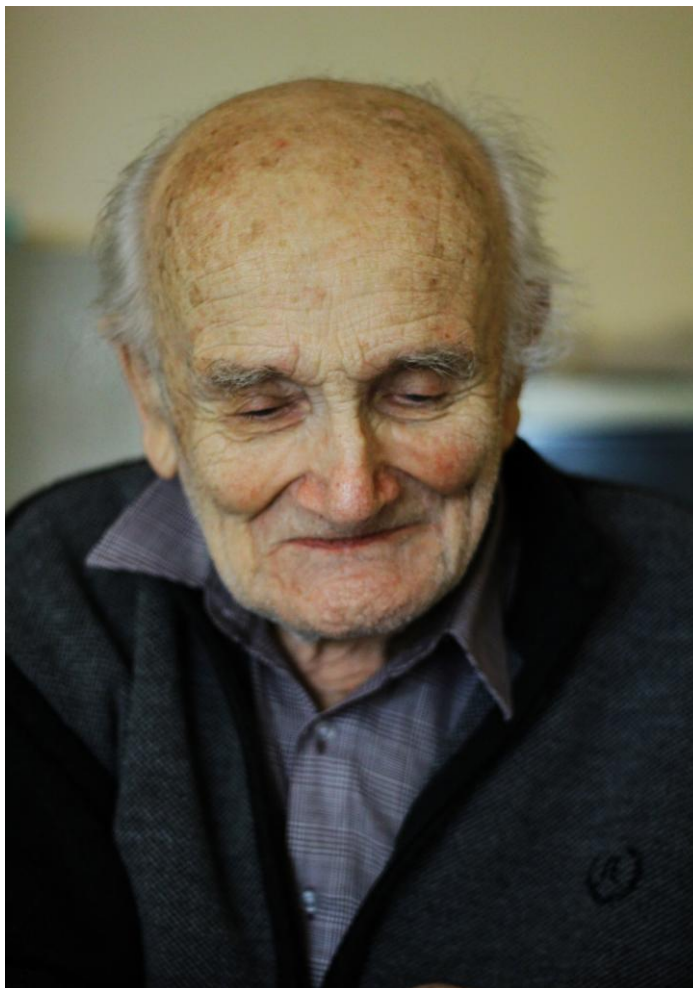
2. Julie Floriánová: *Zvonky na domě v Kosmonosech*

3. Julie Floriánová: *Dveře do pokoje v Domově důchodců, Pardubice*

Scéna se kompletně mění. Hned po vstupu do areálu se mě ujímá pach dezinfekce, zůstává průvodcem po spleťtých chodbách až k pokoji číslo 5 pavilonu D. Mám dojem, že ani vůni nabídnuté kávy se nad ním nedaří zvítězit. Na plastické židli zapínám diktafon. Původní segmenty vyprávění následně přepisuji a řadím chronologicky. Začíná se zřetelněji rýsovat širší rámec a kontext. Během přepisu se snažím zachovat co nejvíce autentický způsob vyprávění, korekce je tedy minimální. Odstranila jsem jen některá plevná slova, lehce poupravila slovosled či hovorové výrazy nahradila spisovnými. Forma i obsah začínají jít ruku v ruce. Pár dnů strávených v Domově důchodců v Pardubicích, mi poskytlo dostatek materiálu pro celou moji následnou práci. Z celkem sedmi hodin nahrávek jsem přepsala 25 stránek textu, následně jej utřídila a ten se stal základem pro knihu.

Během návštěv jsem vypravěči nechávala co největší volnost v jeho rozpomínání, v asociacích i v návaznosti jednotlivých příběhů. Když o něčem mluvit nechtěl, nemluvil o tom. Jen zřídka jsem do vyprávění vstoupila a přeptala se na upřesňující detaily. V maximální míře však vše zůstává v Jindrově režii.

3.3. "Strukturovaný životopis"

4. Julie Floriánová: *Jindřich Hojer*

Ing. Jindřich Hojer, CSc.

Narozený **30.7.1924** v Praze jako bavlnkové dítě. Tedy v roce objevu chemického prvku rhenia a v roce, kdy Jaroslav Heyrovský sestavuje polarograf, přístroj pro elektrochemickou analýzu. Tyto skutečnosti, jak se později ukáže, podobně jako sudičky, měly možná pro život malého Jindry určující význam.

1927 - 1929 Aktivní účast v Sokole Praha. Při obíhání sloupu podpírajícího strop tělocvičny naráží do Václava Černého. Srážka odstartuje jejich celoživotní přátelství.

1930 - 1935 Obecná škola. Poklidná léta, během nichž si již pověstná pěšinka a upravený límeček najdou své pevné místo.

1935 - 1943 Akademické gymnázium Praha. Léta, v nichž první nadějně setkání s Tájou zmaří zmáchaná plisovaná sukně. Maturita v pochmurném válečném roce 1943.

1936 - 1940 Vstup do pražské Dvojky. Okouzluje a nechává se okouzlit Jaroslavem Foglarem.

1943 - 1947 Pracovní post "laborant" ve výzkumném ústavu Rybitví. Ani tam to nebylo špatný...

1946 -1951 Studium na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze. Studijní dráha chemika úspěšně ukončena. Sudičky mohou v klidu odejít.

1947 - 1957 Pracovní post "chemik" ve výzkumném ústavu Rybitví.

1948 - 1983 Pětatřicetileté manželství s Jiřinou, jemuž byla věnována jediná stránka v knize.

1950 - 1952 Vojenská služba Terezín.

1953 Přichází na svět dcera Eva.

1957 - 1984 Zúročení všech řádně vyplněných kolonek Junácké stezky. Získán pracovní post "vedoucí laboratoře" KATA-LA (Katalytická laboratoř) Rybitví.

1984 - 2009 Manželství s Tájou. Vrcholná éra žen v kalhotách - plisovaná sukně již nemá šanci stát v cestě partnerskému štěstí.

1984 - 2015 Bydliště v Kosmonosích.

1986 - 1999 Intenzivnější kontakt s Jaroslavem Foglarem.

2012 - dosud Přítelkyně Milada.

2015 - dosud Bydliště v Domově pro seniory, Pardubice. Intenzivnější kontakt s Julií Floriánovou :-)

5. Julie Floriánová: Koláž ze sešitů Rychlých šípů

3.4. Zmínky v literatuře

Nejsem jediná, kdo se Jindrou zabýval v knižní podobě. Nikdo však nevěnoval celou knihu jen jemu. Většinu zmínek o něm jsem našla v souvislosti s Jaroslavem Foglarem. Mimoděk mě to přivedlo k úvahám nad tím, nakolik je toto "rychlošípové" období stěžejní částí jeho života. Není škoda, že jej lidé poznávají jen z tohoto úhlu a jeho další stránky neznají? I proto jsem ráda, že jsem mohla přistoupit trochu blíže a z jiné strany, vtisknout tak své knize poněkud odlišnější texturu.

Úspěch fenoménu Rychlých šípů byl nesporně dán také závojem tajemství kolem reálných postav. Fanoušci ve své době trávili nesčetné hodiny debatami o tom, kde leží Stínadla nebo do jaké míry byly Rychlé šípy skutečné. Všechny spekulace troskotaly však na útesu Foglarova mlčení. V této souvislosti jsem narazila na knihu rozhovorů, které s Jaroslavem Foglarem vedl reportér Pavel Maurer v letech 1982-1985. Nechme promluvit Foglara samotného: "Kdybych řekl, kde leží Stínadla nebo zda existovaly Rychlé šípy, asi bych něco narušil. A to já nechci. Všude kolem nás je mnoho zvláštních starých domů, divokých přírodních zákoutí. Jen se pozorně rozhlédnout. Dívat se nadšenýma chlapeckýma očima, které vidí záhady a snaží se objevovat svět okolo sebe. Dívat se kolem sebe snad i trochu romanticky, nalézat zajímavé detaily i ve zdánlivě všedních věcech." (Maurer a Foglar 2013, s. 30)

Tato záhada zaměstnávala také další autory knih i běžné čtenáře Rychlých šípů až do osmdesátých let, kdy se objevily první zmínky o reálném Jindřichu Hojerovi: "Ačkoli Foglar své mlčení o skutečné identitě Rychlých šípů nikdy neporušil, z různých indicií, narážek pamětníků a neplánovaných prozrazení lze dnes složit poměrně plastický obraz postupného vzniku celého slavného klubu. Rychlé šípy i další postavy jsou syntézou několika různých lidí, přičemž základní kostru tvoří autorovy vzpomínky na vinohradské dětství. Na tento skelet Foglar nabaloval další materiál a umělecky ho dotvářel. Často by se proto nepoznali ani sami dotyční, kteří nějakým způsobem byli zdrojem autorovy inspirace. Na prapůvodní vzory z Foglarova dětství se v autorově fantazii nabalovaly další vrstvy. Velkým odhalením byl koncem osmdesátých let Jindra Hojer, předválečný člen

Foglarova junáckého oddílu. Když seriál Rychlé šípy začal vznikat, požádal Foglar malého Jindru, zda by mohl jeho jméno tímto způsobem použít. Měl totiž pro křestní jméno Jindra osobní slabost z rodinných důvodů (jmenoval se tak otec Jaroslava Foglara). Když pak Jindrový rodiče Foglar ujistil, že jim v seriálu ostudu neudělá, souhlasili s použitím jména svého syna v kresleném seriálu. Foglar použil Hojerovo jméno, nikoli jeho osobnost. Možná však do seriálu přenesl i některé drobné reálie z Jindrova rodinného života. Skutečný i románový Jindra totiž byli opečovávanými jedináčky. Tento Jindřich Hojer doposud žije." (Dvorský 2010, s. 46)

Ne všichni však byli fenoménem Rychlých šípů bezvýhradně okouzleni. Literární historik Tomáš Vučka ve své překvapivě rozsáhlé studii Cesta za modrým světlem: Meditace nad texty Jaroslava Foglara si rozhodně servítky nebere: "Rychlé šípy jako nejznámější postavy foglarovského světa doplatily na svou tendenci stát se vzorem. Jejich klukovské touhy a hry byly postupně zasádrovány do konstantního monolitu dokonalosti, v němž se ztratila jejich životnost, a mravní hodnoty, které zastupovaly, se proměnily ve vyprázdněnou pojmy." (Vučka 2015, s. 136) "Jindra Hojer je bezútěšně průměrným appendixem celého spolku, nad nímž bdí Mirek Dušín jako přízrak bezkrevného chlapectví, obsedantně podřízeného zcela nedětské mravní sebereflexi. Ta v závěru Rychlé šípy do jisté míry přetváří do neživého monolitu ctností." (Vučka 2015, s. 122) Tyto úryvky jsem se rozhodla uvést také proto, abych dokreslila, jaké vášně Foglarovy knihy dodneška vzbuzují. Ačkoliv jsme zaměřeni již trochu jiným, exaktnějším směrem, základy, které Jaroslav Foglar svým postavám vtisknul, zůstávají kupodivu stále na programu dne.

A co se sousloví "bavlnkové dítě" týká? Můžu citovat: "Rodiči opečovávaný Jindra Hojer měl nejen pečlivě upravenou pěšinku ve vlasech, ale i nezbytné tričko s krajkovým límečkem." (Dvorský 2010, s. 52) Nad tímto textem jsem se musela pousmát. Navzdory Jindrově více než devadesátce si tyto rysy kreslené postavy stále uchoval. Při jedné z návštěv v Domově důchodců, jsem jej chtěla vyfotit. Předtím se však Jindra musel učesat a já jsem mu rovnala límeček u košile, aby byl na fotografii upravený. Ke starosti vypadat "jako ze škatulky" jen přibyla ještě starost o to, zda si má nasadit zuby. Tento krátký rozhovor, který proběhl během focení, jsem se rozhodla použít i do knihy. Připadá mi, že hezky dokresluje to, kým Jindra Hojer byl a zůstal.

6. Julie Floriánová: *Jindřich Hojer*

Uhrančivě znepokojující a zároveň úsměvný je fakt, jakým způsobem zasáhl fenomén Rychlých šípů hlavně mužskou část generace mých rodičů. Při zevrubnějším pročtení webových "Stránek o Jaroslavu Foglarovi" nám začne být zřejmé, do jakých až detailů může být tento generační fenomén rozebírán. Vážně se řeší například pasáže, ve kterých maminka Jindry Hojera má brýle nebo nemá brýle a tatínek je oholen nebo má knír. Jeho rodina je propírána na několika stranách a konkrétní zmínky o ní pečlivě vyhledávají fanoušci v každém z jednotlivých komiksových sešitů. Tento fenomén, tak podobný rozpitvávání charakteristik a příhod postav současných seriálů či hvězd showbyznysu by zasloužil určitě samostatnou psychologickou studii. To samozřejmě přesahuje rámec této práce.

Problematiku fenoménu Rychlých šípů a hlavně posledních let života Jestřába řeší také Karel Vachek se svou osobitou, nesmlouvavě provokující poetikou v dokumentu *Bohemia docta aneb Labyrint světa a lusthauz srdce*.

4. Literární předloha versus skutečný život

Jak už jsem naznačila, svoji knihu jsem se snažím pojímat jako analogii k tomu, jak můžeme poznávat druhého člověka. Proto se mi zdá vhodné do této teoretické části zařadit i kapitolu dotýkající se psychologie poněkud obecněji. Vymežit některé pojmy a kategorie, s nimiž jsem pracovala.

4.1. Poznávání osobnosti prizmatem knihy

Jindru poznáváme nejen skrze to, co v knize říká a jak to říká, ale i skrze to, co ponechává zamlčeno. Tím nám dává zároveň prostor pro naši fantazii a utváření si vlastní představy o něm. Já jsem se formou knihy snažila skloubit autentičnost jeho vyprávění a zároveň do volby materiálů a zvolené technologie obtisknout svůj osobitý dojem z něj. Tento záznam nabízím jako možné východisko pohledu i ostatním lidem. Při četbě člověku neujde, že některé kapitoly jsou obsáhlé a jiné velmi krátké až strohé. Tento způsob vyjádření se mi jeví pro Jindru charakteristický. Je to poměrně úspěšná strategie, jejíž pomocí se přenáší přes traumatictější období života. O první ženě téměř nepadne zmínka, dlouhou dobu jsem si také nebyla jistá, zda měl jedno dítě či dvě. Na druhou stranu jsem se naprosto přesně dozvěděla, jaké pokusy a s jakými výsledky provedla Katalytická laboratoř pod jeho vedením. Během našich rozhovorů mi také prozradil několik vzpomínek, které si nepřál, abych do knihy napsala, ale díky nim jsem měla možnost dát si informace do širšího kontextu.

Zajímavé také je, povšimnout si, na jaký typ detailů klade při vyprávění důraz. Když líčí příhodu o letu letadlem, nedozvíme se, jakou barvu letadlo mělo, nebo jaký z něj byl výhled, zato nám neopomene sdělit, kolik korun stál let nebo jaký byl přesný počet lidí na palubě. I zde do popředí mimoděk vystupuje Jindrovo matematické já. Jeho vzpomínky nám tak vyvstávají před očima prostoupené čísla a zařazené do nejmenších časových detailů. Tato skutečnost mě až vyděsila ve chvíli, kdy jsem si při přepisování některé z příhod, kde Jindra zmiňuje rok, měsíc i den a říká, o jaký den v týdnu se jednalo, otevřela internetový kalendář a zjistila, že ten den opravdu byla středa, přesně jak bylo řečeno. Skrze takové drobnosti vnímáme i rysy jeho osobnosti, o kterých přímo nemluví.

4.2. Paměť, vzpomínky

Jak už jsem zmínila, právě fenomén přesné paměti je vzhledem k pokročilému věku tím nejpřekvapivějším. Takovou paměť by se bez okolků mohl honosit i člověk na svém pracovním vrcholu, ale tady se jedná mnohdy o vzpomínky starší i více než osmdesát let!

Vzpomínka? V Psychologickém slovníku definována jako: "Představa oživující minulý zážitek; je provázena citovým doprovodem okamžiku vzniku a může být dále ovlivněna citovým stavem v okamžiku vyvolání; neoddělitelnost odrazu události a doprovodného citového stavu prokázaly experimenty s vyvoláváním vzpomínek za pomoci stimulace mozku mikroelektrodami; dávno zapomenuté a uměle vyvolané vzpomínky mají vždy silný emocionální doprovod; je pravděpodobné, že pro většinu situací je emocionální paměť trvalejší než faktografická." (Hartl a Hartlová 2000, s. 689) Už po několika málo hodinách rozhovorů si nelze nevšimnout, že v Jindrově případě emocionální i faktografická paměť vstupuje do hry přinejmenším rovným dílem. Dokonce lze říct, že pro překlenutí problematických a traumatizujících údobí života si vypomáhá k udržení psychické vyrovnanosti právě pamětí faktografickou.

Při zkoumání paměti člověka jako takové narážíme na zjištění, že existují různé přístupy k realitě, lišící se právě určitým typem vzpomínek: "Možná nejzajímavějším typem nebo úrovní paměti je epizodická paměť. Ta stejně jako paměť sémantická, je snadno artikulovatelná, tzn. může být popsána slovy, ale její obsah se týká spíše událostí ze života jednotlivce než všeobecné znalosti. Epizodické vzpomínky jsou obvykle spojeny s určitým místem a časem, často obsahují vyličení sebe sama jako účastníka nebo pozorovatele. Epizodická paměť (ne jako procedurální nebo sémantická paměť) je více citlivá na běh času a pokud v hlavních bodech nebo alespoň po jednotlivých událostech není pravidelně vyvolávána nebo opakována, je stále rozmazanější. Jiným znakem epizodické paměti je to, že je velmi nepravděpodobné, že by vzpomnutí si na nějakou zvláštní příhodu bylo spojeno s jinou, dokonce i související událostí. Hlavní část epizodické paměti se nazývá autobiografická paměť a je ukládána v časové posloupnosti. Ostatní vzpomínky nebo reminiscence mohou být vyvolány jako jediná událost, ale i jako celá série událostí po několika letech. Jednodušší je si věci zapamatovat,

pokud se vztahují k hlavní události v životě člověka - narození dítěte, nástup na univerzitu, ztráta zaměstnání atd. " (Samuel 2002, s. 52) "Zajímavým aspektem paměti lidí je autobiografická paměť, díky níž si můžeme zapamatovat několik set z mnoha tisíc událostí a detailů z celého života." (Samuel 2002, s. 58)

4.3. Realita a představa

Tok Jindrových vzpomínek jsem se rozhodla nijak nevysvětlovat či komentovat, pouze je předkládám, aby nám nic nebránilo ve vytvoření vlastního názoru. Představa, kterou možná mylně máme, bude pravděpodobně vycházet z informací, jež jsou o Jindru Hojerovi veřejně dostupné. Musíme si ale uvědomit, že tento popis se vztahuje většinou především k Foglarově postavě, nikoliv k Jindřichu Hojerovi samotnému. Měli bychom se zkusit vyhnout záludné lákavosti prvního dojmu, což je: "Prožitek, obraz vznikající při prvním setkání se situací, jevem, člověkem apod.; má globální podobu, silný prožitek, který často obsahuje nesprávné složky, předsudky aj.; první dojem je složen z afektivního postoje, okamžitého soudu o pozorovaném a z asociačního spojení rysy a podobou pozorovaného; závisí na schopnostech pozorovatele, na druhu posuzované vlastnosti a na osobitosti posuzovaného; chyby prvního dojmu spočívají v tendenci zjednodušovat (haló-efekt), přisuzovat vlastní chyby posuzované osobě a průměrovat pozorovaného." (Hartl a Hartlová 2000, s. 119)

Tyto dvě osoby se sice opravdu v mnohém prolínají, ale myslím si, že není od věci umět je udržet od sebe oddělené.

Zároveň je třeba nepouštět ze zřetele, že k nám realita prosakuje skrze dva filtry vypravěčem nastavené. Jsou to vzpomínky líčené jeho slovy, z jeho pohledu. Vyprávění je tak velmi subjektivní a nevím, zda se i v takovém případě dá vůbec mluvit o realitě ve smyslu historické události. Jedná se spíše o vzpomínky subjektivně přefiltrované. Otázkou poté zůstává, zda je vůbec možné mezi realitou a vzpomínkou vést zřetelnější demarkační linii.

Na tomto místě je snad lze vzít v úvahu i syndrom falešné paměti: "Falešné vzpomínky 1 dle R. Ofshe stav, při němž psycholog, vyšetřovatel, rodič nebo jiná osoba vědomě nebo nevědomě vsugeruje někomu situaci, která se nestala 2 dle H.

Provazníkové a J. Vaníčkové situace, kdy emoční až traumatizující zážitek není v paměti konsolidován a vzpomínka na něj je zpětně upravena novými informacemi; může hrát závažnou roli např. u vzpomínek na sexuální zneužívání v dětství. " (Hartl a Hartlová 2000, s. 581)

I když citace se věnuje spíše vyhrocenějším formám zapouzdření reality, byť v našem případě ve výrazně mírnější formě, vlastní smysl vzpomínkového mechanismu zůstává stejný.

Druhý filtr, přes který se k nám Jindrovo vyprávění dostává, je ten již vědomý, kdy on sám třídí vzpomínky na ty, které sdělí a které nechá zamlčené. Tento postup cíleně směřuje k vytváření společenského obrazu o sobě. Nutno říct, a ke cti mu slouží, že koriguje nebo přímo vypouští pouze události, které by mohly vytvářet nelichotivý obraz někoho jiného a mohly se ho tak dotknout. Ve svém vyprávění záměrně až úzkostlivě udržuje zdvořilý a přímý tón tak, aby bylo vyřčeno, co řečeno být má, ovšem korektnost výrazu rozhodně hraje prim. Nenechává nás tím na pochybách, že patří ke generaci, u níž morální postoje, na rozdíl od mnohdy pragmaticky za svým cílem jdoucího dneška, zůstávaly na vysokých příčkách žebříčku hodnot.

Morálka: "Soubor principů posuzovaných z hlediska dobra a zla a řídících chování a jednání lidí dané společnosti, mravní kodex; lze chápat jako: vnitřní víry, přesvědčení nebo vnější principy vyžadované společností. " (Hartl a Hartlová 2000, s. 327) Proto například součástí korektury příhody o svém nepřesvědčivém kreslířském nadání, kterou mi po přečtení prvotní verze textu poslal bylo, že nahradil původně zmíněné příjmení profesora pouhým "profesor kreslení". Příhoda totiž prozrazuje, jak bylo možné jeho přízeň koupit.

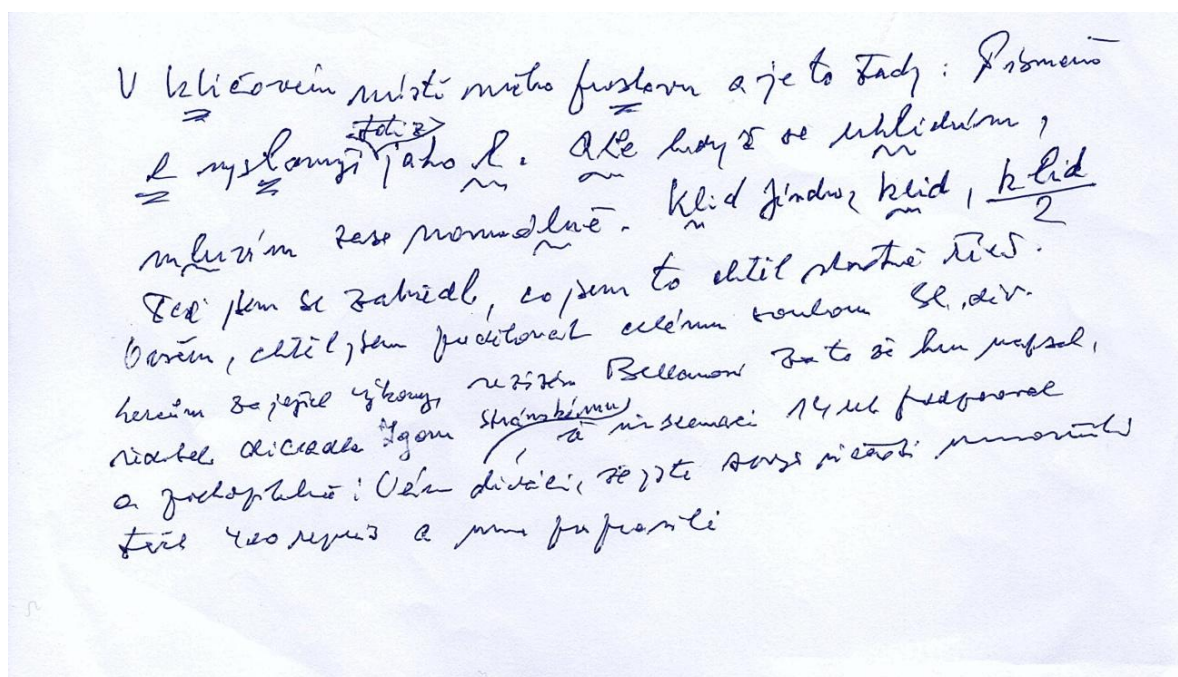
Samotný pojem "představa", definuje Psychologický slovník jako: "Obsah vědomí, vybavený či přepracovaný minulý zážitek a vjem; lze je dělit podle druhu smyslů na: zrakové, sluchové, čichové, hmatové aj.; dále se dělí na: jednoduché, kombinované; představy jsou materiálem pro vytváření pojmů, pro myšlení, city a volní jednání. " (Hartl a Hartlová 2000, s. 463)

Z výše zmíněné citace plyne, že i pojmy představa a vzpomínka se prolínají a lze je od sebe oddělit jen těžce. A to nás opět navrácí k ústřednímu tématu celé mé práce "Představa, realita, vzpomínka". V této fázi jsem již v tématu hluboce ponořená. Cítím, že kontury slona z úvodní bajky, obdobně jako reakce mnou

používané fotochromické barvy na světlo, jsou zřetelnější a zřetelnější.

Jindrovo vyprávění organicky plyne navzdory suše a exaktně definované terminologii. Mě napadá, zda je vůbec třeba hledat v životě nějaké schéma, snažit se nějak tento záznam utřídit. Zda není důležitější jen poslouchat a pozorovat. Není. Jsem přesvědčená, že je důležité, byť značně obtížné, umět si udržet oba pohledy zároveň.

V současné době je možné shlédnout nejenom dokumentární film "Století Miroslava Zikmunda" ba dokonce celý seriál "Cesta stoletím". Při sledování vyvstane hned několik nejen vnějších paralel v životě protagonisty filmu a Jindry Hojera. Oba jsou již ve věku, jenž lze bez váhání nazvat kmetským. Život obou se odehrával v intervalu od postavy veřejně známé až po intimitu soukromí. Oba se, navzdory již pokročilému stáří, stále snaží žít aktivně. Obdivuhodně se dokázali přenést přes neoddiskutovatelně těžké období válečné a následné frustrující epochy komunismu. Oba na to šli podobným způsobem. Klíčem je možná podvědomá eliminace negativních prožitků a životních okolností a snaha vypíchnout vždy to pozitivní. V tuto chvíli oba pánové vítají a užívají si fakt, že je jim stále věnována pozornost. Tak jim vzpomínky tvořit pomáhají jejich současnou realitu.

V klíčovém místě svého života a je to tedy: Písmeno
 L myslím jako L. Ale když se uhlídnu,
 mluví se o normální. Klid Jindry, klid, klid
 Sed jsem se zabídl, co jsem to chtěl psát?
 Během, chtěl jsem psát o celém světě. Sed.
 hereim se ještě ukořím užití Bellamoni. To se mi nepáčí,
 vrtel dle toho, že jsem strávil 14 let předpovědi
 a zohlednění: Odeš dle toho, že jsem se nikdy nemohl
 být se svým a jsem pro práci

7. Jindřich Hojer: Ukázka rukopisu (faksimile deníkové stránky)

5. Sběr dat

5.1. Kvalitativní výzkum

Rozhovory s Jindrou proběhly ve dvou fázích. Poprvé jsem je navštívila pouze s rámcovou představou o tom, co všechno budu do své práce potřebovat. Detailnější podoba vykryštovala v průběhu setkávání. Při sběru materiálů jsem využila metodu kvalitativního výzkumu, kterou je individuální hloubkový rozhovor. Rozhovor je: "V sociálních vědách nejužívanější výzkumná a diagnostická technika, která spočívá v dotazování; dle různých hledisek se dělí na: a) nestandardizovaný, nestrukturovaný, b) standardizovaný, strukturovaný, c) polostandardizovaný, polostrukturovaný, hloubkový, e) řízený, f) individuální, g) skupinový, h) náhodný, i) skrytý, j) panelový." (Hartl a Hartlová 2000, s. 515)

Zvolená metoda se mi jeví jako neadekvátnější vzhledem k zaměření práce. Potřebovala jsem zjistit co nejvíce informací o životě Jindřicha Hojera. Dopředu však nebylo jasné, jaké tematické okruhy se mnou bude ochotný sdílet. Proto jsem zpočátku volila formu polostrukturovaného rozhovoru: "Rozhovor polostandardizovaný, polootevřený; rozhovor, kdy je tazateli předepsat sled otázek, jejich tematické zaměření, s možností přecházet i do rozhovoru volného." (Hartl a Hartlová 2000, s. 515). Další metoda, kterou jsem využila, bylo pozorování, které Hartl a Hartlová definují: "Nejstarší psychologická metoda založená na sledování chování jiných jedinců; je vždy výběrové, zaměřené na určité činnosti jedinců, případně okolnosti těchto činností; je vždy subjektivní, tedy ovlivněno pozorovatelem, jeho postoji, pozorností aj., proto objektivita docilována větším počtem nezávislých pozorovatelů, případně posuzovatelů videozáznamu, přesně stanoveným plánem, kritérii, sledem a průběhem pozorování; pozorování lze dělit z řady hledisek, např. na: soustavné, příležitostné, nekontrolované, nesystematické, nestrukturované, nestandardizované - pozorovatel volně rozhoduje o hlediscích i jednotkách pozorování, bez závazného sledu; a) zúčastněné - pozorovatel sám členem skupiny, v sociálním kontaktu s objekty pozorování, nelze vyloučit ovlivnění skupiny pozorovatelem, b) nezúčastněné; a) zjevné, b) skryté; a) přirozené, terénní, b) laboratorní, exper. - např. během hospitalizace; a) přímé, b) zprostředkované; a) strukturované, b) nestrukturované." (Hartl a Hartlová 2000, s. 446)

Následná podoba knihy vznikala v návaznosti na obsah Jindrova vyprávění. Teprve po nastrádání potřebných materiálů, jsem začala pracovat na přesnější koncepci.

5.2. Individuální hloubkový rozhovor

Z první návštěvy jsem odjížděla se čtyřmi hodinami nahrávek, ty následně přepsala do 16 stránek textu. Během této práce a opakovaného poslechu rozhovoru začaly vyvstávat do popředí oblasti, které bylo třeba ještě upřesnit a osvětlit. Na soupisu poznámek a otázek jsem následně postavila náš další rozhovor. Vzhledem k zaměření práce bylo třeba získat nejen informace, ale obrazové materiály, dokreslující vyprávění. Jindra ochotně sáhnul do svého pečlivě budovaného osobního archivu a poskytl mi k reprodukci fotografie, deníkové zápisy i doplňující texty. Všechny materiály jsem naskenovala, protřídila a graficky upravila do podoby k použití v knize. Počet položek se přiblížil ke dvěma stům. Z nich jsem vytrídila ty, které vhodně dokreslují textovou část knihy.

Na druhé setkání s Jindrou jsem jela již s přesnými požadavky pro získání ucelenějšího pohledu. Před dalším rozhovorem jsem ještě navštívila Janu Matějčkovou, naši společnou sousedku z domu v Kosmonosích. Poté, co jsem ji seznámila s dosud nashromážděným materiálem, inspirovala mě řadou podnětných nápadů pro další okruh témat. Díky ní jsem si také ujasnila scházející podrobnosti a souvislosti z Jindrova života. Během vlastní návštěvy Domova důchodců vznikla tříhodinová nahrávka a přibyla řada obrazových materiálů. Záznam bylo nutné opět přepsat, tentokrát do šesti stránek textu.

Vyprávění jsem dala chronologickou linku a materiálu vtiskla logický rámec. Textovou část doplnila o obrazové materiály. Upravený přepis jsem poslala Jindrovi k vyjádření. Ten velmi svědomitě vše pročetl a poslal mi dopis, který obsahoval korekce textu na 3 stránky A4. Někdy pozměnil slovo, jindy dovysvětlil myšlenku, která byla při vyprávění jen načrtnuta. Jindrova matematická přesnost a svědomitost zde sehrála důležitou roli. Následovalo zanesení změn, které sám navrhnul. A to se již rýsovala konečná podoba knihy.

6. Bibliofilie

Sám termín bibliofilie pochází z anglického prostředí - "bibliophile" a ve všeobecnou známost vstupuje kolem roku 1824. Je spojován s privátní sbírkou Arthura H. Minterse. Původně se jedná o spojení dvou řeckých slov "biblos" a "filia", tedy láska ke knize nejen ve smyslu obsahovém, ale i jako láska k předmětu pozoruhodnému svojí formou. Za jeden z prvních bibliofilských tisků se dá možná považovat Mainz Psalter z Guttenbergovy dílny datovaný kolem roku 1583. Ten byl ve své době také náležitě oceněn částkou blížící se 25.000 dolarů. (Basbanes, 268)

K širšímu rozmachu bibliofilských aktivit dochází však až na přelomu 19. a 20. století. Nejen ve smyslu sbírání starých vzácných tisků, ale i v cílených edičních činnostech. Na našem území vzniká především během první republiky řada nakladatelství na bibliofilský tisk přímo zaměřených. A to nejen v prostředí katolické moderny, kterou přímo definovaly ediční řady Staroříšského nakladatele Josefa Floriana, ale i vydavatelské počiny solitéra Jakuba Demla či sarkastického samorosta Josefa Váchala. Nelze pominout ani knihy J. V. Pojera a jeho lehkým závojem tajemství obestřenou edici Atlantis.

Nelze opomenout ani rozsáhlou produkci bibliofilských tisků z let 1878 - 1950, Kryla a Scottiho. Tedy prostředí, které navíc formovalo písničkářskou ikonu Karla Kryla. Z modernější doby lze uvést v podstatě téměř celou produkci nedávno zesnulého nakladatele Vladimíra Zadrobílka, jenž byl zároveň tvůrcem originálních knižních vazeb, alchymistou a pozoruhodným člověkem vůbec.

Dá se říct, že téma bibliofilie, člověk jako tvůrce knihy a kniha jako osudový předmět v životě člověka, je celoživotním námětem i italského spisovatele Umberta Eca. A to jak v rovině odborné, tak v rovině beletrické.

Kouzlo starých časů pozvolna dostihlo i sešity Rychlých šípů, hrající na romantickou strunu generace mých rodičů. Byť v dnešní době elektronických knih a virtuálního čtení vůbec, už fenomén lehce úsměvný, přesto se domnívám, že by byla škoda kdyby se pozvolna propadnul v úplné zapomenutí. Proto se pokouším o spojení takových kontrastů, jako je například termochromická či fotochromická barva na jedné straně a forma strojopisného textu na straně druhé. Fotografie pořízené digitálním fotoaparátem a to vše svázané ve starých deskách ze začátku 20. století.

8. Julie Floriánová: *Bibliofilské tisky*

6.1. Biografie, bibliofilie

Biografické prvky lze vystopovat například v bibliofilských tiscích Jakuba Demla Dílo Felixe Jeneweina (1928), Mé svědectví o Otokaru Březinovi (1931). Také v knihách Miloše Martena Otokar Březina (1903), Edward Munch (1905). Či Leona Bloy Čtyři léta zajetí v prasečím na Marně (1900-1904). Až po citem prostoupené In Memoriam Marie Váchalové Josefa Váchala (1923). Alterego Vladimíra Zadrobílka, D. Ž. Bor vydává například tituly Pýthagoras ze Sámu(1999), Pocta Františku Antonínu hraběti Šporkovi (1999) nebo Dítě andělů: Otokar Březina (2000), Bdělost, toť vše! (Gustava Meyrinka cesta k nadsmyslnu)(2003).

Byla bych ráda, kdyby moje kniha mohla být vnímána nejen jako pokus o vyjádření vztahu ke knize jako takové, ale i jako snaha o přiblížení se člověka k člověku.

7. Jak jsem vytvářela knihu

7.1. Kniha jako analogie k poznávání člověka

Knihu jako výrazový prostředek jsem zvolila, protože mě u ní těší celý proces vzniku. Líbí se mi, že je to osobní, uzavřená forma, jejíž pomocí můžeme mysl přenést kamkoliv, vžít se do postav, nebo zůstat jen u okouzlení ilustracemi a fotografiemi. Líbí se mi, že jsou knihy tištěné na papíře, dává jim to (alespoň pro mě) jistou důležitost, oproti jejich pouze elektronické formě, v níž postrádám kouzlo a nadstavbu toho, že mohu listovat, přivonět si k papírům, nebo po hmatu cítit různé struktury.

Knihu jsem se rozhodla pojmout jako analogii k tomu, jak poznáváme druhého člověka. Postupně odhalujeme různé jeho stránky a podoby, stejně jako když obracíme listy. Vidíme obálku, desky, papíry uvnitř, ale nevíme, co obsahuje. Stejně tak můžeme pozorovat člověka a domýšlet se, jaký asi je, nad čím přemýšlí a co v životě prožil. Poté tuto knihu, která je na první pohled stará a opotřebovaná, otevřeme a začínáme číst, seznamovat se s člověkem. Některé jeho stránky nám však stále zůstávají skryté, je třeba se k textu vracet, pasáže číst vícekrát. Musíme vyvinout úsilí a přiblížit se němu, aby nám odkryl svoji opravdovou podobu. Pro umocnění této analogii využívám v knize pigmentů, reagujících na teplo našich rukou. To nás nutí k aktivnímu zapojení do procesu poznávání.

Ze začátku záměrně neprozrazuji o koho se jedná, vedená snahou, aby čtenář přicházel k neznámému člověku a poznával jej teprve postupně.

Knize jsem nedala žádný název, začíná prostě, rokem 2016. Další kapitoly jsou ve stejném duchu, vymezené pouze časovým obdobím. Titul jsem vyloučila také z důvodu, že sdělení k nám přichází formou deníkových zápisků a tak se mi zdálo vhodnější rozčlenit text na jednotlivá období pouze letopočty. Nechávám na čtenáři, aby se k osobnosti Jindry Hojera přibližoval a odhaloval ji obdobnou cestou, kterou jsem absolvovala já.

7.2. Pigmenty

Použila jsem speciální termochromické a fotochromické pigmenty, které nejen, že knihu ozvláštňují, ale zároveň doplňují i myšlenku poznávání druhého člověka a jeho postupné odkrývání. Volba chemicky reaktivních substancí koresponduje také s faktem, že chemie byla protagonistovou celoživotní profesí. Fotochromické pigmenty reagují na světlo tak, že barvu získávají. Termochromické teplem naopak barvu ztrácí.

7.2.1. Termochromický pigment

Termochromické pigmenty se vyrábějí v několika variantách, ze kterých si můžeme vybrat barvu pigmentu a u každé barvy ještě teplotu, při které reaguje. Tyto pigmenty se při běžném komerčním využití uplatňují jako bezpečnostní prvek. Například se jimi označuje zboží, které nesmí projít určitou teplotou nebo se naopak používají k označení víček chlazených nápojů, kdy je bodem změny je teplota, při níž je nápoj ideálně vychlazený.

Já jsem využila pigment černé barvy od výrobce APEX, reagující při 26°C - 31°C, čili přibližně při teplotě lidského těla. Chtěla jsem, aby kniha fungovala v interakci se čtenářem i prostředím a momentálními podmínkami, ve kterých se nachází. Pigment jsem dostala v podobě jemného prášku, který jsem namíchala do vodou ředitelného laku Sportakryl. Touto směsí jsem poté dělala různé pokusy. Snažila jsem se přijít na způsob, jak barvu co nejefektivněji nanést a využít tak jejího potenciálu. Nejdříve jsem zkoušela malbu štětcem, to však nebylo nejvhodnější, stopa zůstávala nerovnoměrná a výsledný efekt neuspokojivý. Pigment jsem také zkoušela přimíchávat do syntetického laku. Nastával však problém s vyžadovanou dlouhou dobou schnutí, což při nutnosti až devíti vrstev celý proces neúměrně prodlužovalo. Nejvíce se tedy osvědčil lak vodou ředitelný, který jsem nanášela postupně ve vrstvách a to pěnovým válečkem. Papír jsem zvolila hlazený, vyšší gramáže, protože se ani pod několikanásobnou vrstvou laku nedeformoval a hladký povrch umožňoval nanášet barvu rovnoměrně. Vrstvami pigmentu jsem překrývala podkladovou fotografii.

9. Julie Floriánová: *Pokusy s termochromickým pigmentem*

Na uvedeném snímku je celkem devět vrstev laku Sportakryl s černým pigmentem. Dále je také vidět stav v chladu (1.fotografie zleva) a poté efekt po zahřátí obrázku rukou. Ve druhé řadě fotografií je pigment odkrytý třením, čili vyšší teplotou, což způsobuje ještě dokonalejší zmizení. Na dalších snímcích je zachycen proces opětovného zabarvování se pigmentu v souvislosti s tím, jak chladne. Je to otázka pár vteřin, v závislosti na okolní teplotě.

7.2.2. Fotochromický pigment

Fotochromický pigment reaguje na světlo, přesněji na jeho jednu složku, UV záření. Pigment, původně ve formě bílého prášku, se po vmíchání do laku, stává průhledným. Působením UV záření se následně zabarvuje. Je sice vyráběn v několika barevných variantách, škála je však poměrně omezená. Jedná se o čtyři barvy (magenta, žlutá, modrá, fialová). Další odstíny, které lze zakoupit, vznikají jejich mícháním, ale ani těch není mnoho. U těchto pigmentů se ještě rozlišuje barevná vydatnost, tzn. sytost a citlivost barvy poté co se naplno barevně projeví. Zatímco magenta a fialová jsou označené stupněm barevné vydatnosti 5, modrá a žlutá nesou čísla 3 a 2. V praxi to znamená, že odstínu magenta stačí menší intenzita světla (UV záření) ale po zakrytí (bez přístupu světla) efekt zabarvení přetrvává déle. Modrá a fialová potřebují k zabarvení vyšší intenzitu světla a při zakrytí blednou velmi rychle.

Rozhodla jsem se proto použít směs několika pigmentů, abych tyto vlastnosti zkombinovala a využila co nejlépe. Výsledkem je modrofialová barva, která dobře reaguje již při nižší intenzitě světla a postupným osvětčováním se mění z narůžovělé až po modrou.

Při pokusech se mi intenzitou nejlépe osvědčila magenta, která na přímém slunci má opravdu výraznou barvu i při poměrně malém množství pigmentu v laku. Lak, jako rozpustné médium, jsem použila opět vodou ředitelný Sportakryl. Směsí jsem původně měla v úmyslu psát, ale nakonec jsem zvolila metodu jinou. Při přímé aplikaci štětcem na papír, vznikaly opět nerovnoměrné vrstvy a výsledná stopa byla příliš vysoká a nejednotná. Potřebovala jsem, aby barva v průhledném stavu byla vidět co nejméně, v ideálním případě vůbec a nápis se na papíře objevil nečekaně.

10. Julie Floriánová: *Pokusy s fotochromickým pigmentem*

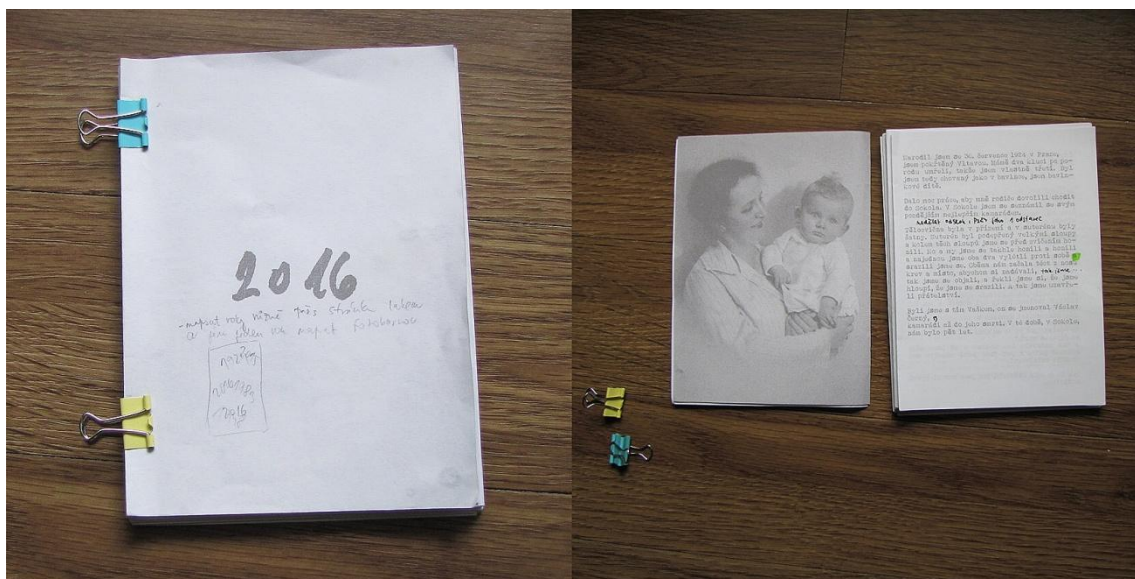
Jindru jsem požádala o napsání některých částí textu rukou, rukopis následně naskenovala a vytiskla. Jednotlivá písmena vyřezala do lepící pásky, čímž vznikla šablona, přes kterou jsem nanášela barvu. Docílila jsem uspokojivě "neviditelné" vrstvy. Ta je dostatečně tenká, aby člověka neupoutala na první pohled. A při druhém pohledu již dochází k efektu zbarvení. Pro podpoření dojmu

"neviditelnosti", jsem ještě okraje jednotlivých číslic a písmen zbrousila jemným smirkem, protože právě v okrajích se při použití válečku a šablony usazuje barvy nejvíce. I přes použití bezbarvého laku tento okraj vystupuje a působí rušivě.

Výhodou je v tomto případě i forma knihy, protože ve chvíli, kdy je zavřená, nedostává se na stránky žádné světlo a tudíž ani UV záření a prvky vyvedené fotocitlivou barvou jsou průhledné. K jejich zabarvování dochází až po otevření a vystavení stránky světlu. Pigment reaguje velmi rychle, stačí tedy některé části textu přikrýt rukou a ten opět ztratí barvu. K nejpřesvědčivějšímu rozvinutí efektu dochází na přímém slunci, k částečnému zabarvení však stačí i běžné denní světlo v interiéru. Postup změny barvy lze vidět na fotografiích výše. Nápis vystavuji přímému slunečnímu světlu a k zabarvení dochází během necelých třicet vteřin.

7.3. Knižní vazba

Pro knižní vazbu využívám metodu šití na štočky. To znamená přeložení jednotlivých listů na polovinu s jejich následným snesením do štoček či složek. Před snesením samotným je velmi důležité dbát na rozvržení textů v knize. Zvolila jsem tento tradiční a nejkvalitnější typ vazby, byť je to metoda značně časově náročná. Je třeba pečlivě rozvážit řazení stránek, tím spíše, že se jedná o kombinaci papírů dvou rozdílných gramáží. K tomuto účelu si většinou před šitím knihy připravuji pracovní maketu, abych eliminovala možné chyby při finálním tisku.

11. Julie Floriánová: Maketa knihy

Složky seskládáme za sebe a následuje vlastní šití, v mém případě tzv. šití na kalouny: "Do jehly navlékneme nit, jejíž tloušťka odpovídá tloušťce papíru a počtu složek knihy. Má-li kniha mnoho složek z tenkého papíru, šijeme tenčími nitěmi, aby hřbet nenabyl. Naopak, je-li kniha tištěna na tlustém papíru, šijeme tlustšími nitěmi. Přesné pravidlo nelze stanovit, avšak objem hřbetu knihy se může zvětšit jen o tolik, kolik je to nutné k dokonalému dalšímu zpracování. Kniha příliš "našitá" se ve hřbetu viklá, a naopak, není-li hřbet dostatečně našit a nemůže-li se správně zkulatit, ztrácí kniha používáním formu." (Doležal 1987, s. 36) Takto správně vybranou a navléknutou nití prošijeme první složku až: "...levá ruka vypíchne jehlu s nití zapošivacím stehem dole ven z archu. Pak pokračujeme v šití dalších archů a přitom vždy na koncích po vypíchnutí jehly zapošivacími zářezy ven připevníme každý šicí arch k předcházejícím archům zpětnou smyčkou, tj. podvléknutím jehly s nití mezi předcházející archy v místech zapošivacího zářezu. Archy na obou koncích knihy musíme zapošívat pečlivě, všechny archy se musí vzájemně upevňovat zpětnou smyčkou." (Doležal 1987, s. 36) "Každou knihu nemůžeme ovšem šít uvedenými pracovními postupy. Psací knihy, noty, sešity a všechny knihy, které se mají snadně otevírat až do hřbetu, musí být šity tak, aby šití nebránilo otvírání a listování. Musí se proto šít na kalouny široké 8 až 30 mm, podle rozměru knihy a hmotnosti papíru. Zářezy se u tohoto způsobu šití nedělají. Místo motouzu se napnou kalouny a práce pak postupuje jako při šití na motouz. Vpichuje a vypichuje se ve vzdálenosti asi 2 mm od kalounu, aby se dosáhlo větší pevnosti (větší vzdálenost snižuje pevnost šití)." (Doležal 1987, s. 37-38)

Když je vnitřek knihy sešitý, musíme ještě hřbet zpevnit lepidlem a poté jej dát přes noc do lisu. Další den knihu seřízíme na papšeru, rozměrném stroji, jenž by neměl chybět ve vybavení knihařských dílen. Papšer seřízne vnitřek knihy do požadovaných rozměrů a vytvoří ořízku všech listů najednou. Tím pádem je výsledný dojem upravený a zároveň je možné bez problému listovat. Poté již knihu můžeme pomocí předsádky vlepit do desek. Předsádka je složena ze dvou dílů, jedná se o úvodní a poslední list, který je k obsahové části přilepený. Prostřednictvím předsádky následně celou knihu vlepujeme do desek. Hotové dílo opět nejlépe přes noc necháme lisovat, aby nedocházelo k deformaci desek působením lepidla.

7.4. Desky, papíry

Výběrem desek jsem se snažila navodit dojem, že v rukou držíme již mnohokrát čtenou, mnohokrát otvíranou knihu, deník a průvodce po mnohých výpravách. Konkrétní volba padla na desky Pantáty Bezouška, původního vydání ze začátku minulého století. Specifickému formátu 130 mm x 175 mm bylo nutné přizpůsobit i grafické řazení textu. Výchozím formátem papíru byla běžně dostupná A4 s následným ořezem na papšeru.

Deskám jsem se snažila stylově přizpůsobit i papíry, na které jsem texty tiskla. Použila jsem zažloutlé listy z dvacet let starých školních sešitů. Úvodní stránky kapitol jsou na křídovém papíře vyšší gramáže. Pro sladění dojmu starobylosti jsem musela naskenovat strukturu a barvu zažloutlého papíru a natisknout na pozadí. Takto upravený podklad používám pro tisk fotografií, nebo některého z pigmentů.

12. Julie Floriánová: Materiály použité pro desky a tiskový podklad

7.5. Obsah, struktura, grafická podoba knihy

Při grafické úpravě textu jsem respektovala původní rozložení Pantáty Bezouška. Řez písma **Albertsthal Typewriter**, velikosti 12 jsem zvolila s ohledem na snadnou čitelnost u starších čtenářů. Jedná se o font, který navozuje

dojem strojopisu. Původně jsem celou knihu chtěla psát přímo na stroji, ale po zkoušce, jak dlouho mi psaní trvá a jak je složité naformátovat text na stránku přesně tak, jak si představuji, jsem zvolila variantu psát text v počítači a vytisknout jej tímto fontem.

Kniha je strukturovaná celkem do jedenácti částí oddělených jak vizuálně, tak i hapticky. Každý z okruhů začíná úvodním listem vyšší gramáže než má papír s vlastním textem. Tím je docíleno, že se při otevření knihy dostáváme vždy přirozeně na začátky jednotlivých kapitol. Na úvodní listy jsem aplikovala speciální pigmenty. Jako názvy jsem zvolila rozmezí letopočtů. I přesto však tematické okruhy jako například Sokol, škola, Tája, chemie či oddíl zůstávají zachovány. Vymezením pomocí časových úseků chci dát důraz na Jindrovu systematičnost a zálibu v přesných datacích.

7.6. Ilustrace a koncepce knihy

Texty doplňuji ilustracemi. Ty zčásti tvoří kopie materiálů z Jindrova archivu a zčásti fotografie pořízené mnou osobně. U ilustrací jsem se rozhodla pro celostránkové, bezokrajové fotografie. Výjimku tvoří pouze materiály, u kterých se mi zdálo zachování okrajů esteticky přínosné. Konkrétně se jedná o faksimile Junácké stezky se známkami značného opotřebování, to napomáhá k zachování autentického dojmu. Stejně tak ponechávám vroubkování u okrajů fotek z táborů s Jestřábem, čímž vyniká i jejich miniaturní formát.

Grafika úvodních listů je vždy umístěná na pravé straně, zatímco na levou je aplikovaná termobarva tak, aby při otočení listu došlo teplem rukou k efektu částečného zmizení. To motivuje čtenáře dále stránku zahřívát a odkrývat zastřené. Termobarvou je celoplošně překrytá vždy fotografie, jež je nějakým způsobem stěžejní pro následující obsah. Než tedy člověk začne číst, musí vynaložit vlastní úsilí.

Klíčové fotografie jsou natištěné na papíře vyšší gramáže a následuje již text na zažloutlém papíře gramáže nižší. Na něm jsou další ilustrace dotvářející vizuální stránku Jindrova vyprávění.

Teprve díky slunečnímu svitu a teplu nám kniha dovolí poodkrýt všechna svá tajemství. Děje se tak hned z několika důvodů. Odráží se zde Jindrova celoživotní fascinace chemií, to, že odkrývání a poznávání člověka se děje postupně a hlavně, že život Jindry jako Rychlého šípa probíhal venku, v přírodě, na vzduchu na slunci.

Efekt spojení chemikálií a knihy stejně tak napínavým a vzrušujícím způsobem používá již zmíněný Umberto Eco ve svém Jménu Růže. Eco ovšem pracuje s jedem.

V neposlední řadě se snažím zvolenou technologií vzdát hold také starým alchymickým traktátům. Na tomto poli byly rekvizity chemie, knihy, tajemství a hledání elixíru života přímo ústřední.

8. Závěr

Diplomová práce Představa, realita, vzpomínka a její zpracovávání přineslo s sebou řadu podstatných myšlenek a úvah, které zmiňuji průběžně v teoretické části práce. V závěru jsem se rozhodla vypíchnout ty zásadní okruhy, kterých jsem se během práce dotkla.

Je to především hlavní téma, kterým jsem se zabývala, a tím je poznávání člověka a způsoby a možnosti přiblížení se člověka k člověku. Dotýkám se nejen lidského aspektu tohoto poznávání, ale i gnoseologie, která je s tímto okruhem úzce spjatá.

Dále jsem se zabývala tím, jak člověka poznávat právě prizmatem knihy a tím vznikl koncept respektující lidskou osobnost jako celek a přenášející toto poznání do podoby i obsahu knihy. Při práci stále reflektuji osobnost Jindřicha Hojera a jeho způsob života a tyto reflexe přenáším do detailů v tvorbě. S tím souvisí i další, neméně důležitý okruh mého zájmu a tím je mezigenerační kontinuita, která se mi jeví pro člověka jako velmi potřebná a hodnotná, troufám si říci až nezbytná. Mám pocit, že vykořeněnost, se kterou se v dnešním světě můžeme setkávat čím dál častěji, je zapříčiněná právě porušením této kontinuity, neznalostí vlastní minulosti a předků.

Při procesu tvorby také vedu v patrnosti a stále přihlížím k mému předem definovanému modelovému čtenáři. Tím je náročný čtenář, od kterého vyžaduji aktivitu nejen intelektuální, ale i fyzickou, v podobě vlastního úsilí vyvinutého při odkrývání skrytých částí knihy.

Za zmínku stojí i fakt, že při procesu tvorby byl stále kladen důraz na komplementárnost obou částí mé knihy a tím je forma a obsah. Neboli dílo-věc a dílo-znak (Mukařovský).

9. Doslov

Dala jsem si za úkol vytvořit knihu, která bude jedním kompaktním celkem. Obsah korespondující s formou, forma zdůrazňující obsah. Věřím, že tento cíl se mi povedlo naplnit.

V rámci ateliéru enviromentálního designu svoji knihu vnímám jako artefakt respektující a vycházející z podstaty a prostředí života Jindřicha Hojera. Kniha svým obsahem i formou reflektuje Jindru a je, dalo by se říci, topografií jeho osobnosti. Tento princip je v podstatě použitelný na knihu o jakémkoliv libovolném člověku. Kdybych si však jako ústřední postavu pro zpracování projektu vybrala někoho jiného, vypadala by kniha docela odlišně. Její forma je otiskem osobnosti o níž promlouvá.

Zpracovávání tématu mi však přineslo daleko víc, než jen výzvu vytvořit knihu. Několikaměsíční komunikace s Jindrou, postupné noření se do jeho života, mě donutilo k úvahám nad životem obecně. O tom, jak je zvláštní pohlížet na člověka v různých jeho životních obdobích a přitom již vědět, kam se bude ubírat. Také jsem stále zřetelněji vnímala jak se některým lidem může život odvíjet v kruhu a ke konci se člověk opět blíží na začátek. Navštěvovala jsem domov důchodců a měla možnost vidět stáří v jeho obnažené podobě. Viděla jsem lidi ochrnuté, některé fyzicky, jiné psychicky. Koloběh pokračuje, lidé se stávají závislejší na sestřích, které je musí přebalovat a krmit...

A v tomto prostředí Jindra, navzdory svému věku (je mu téměř 93 let) zůstává překvapivě bystrý a vše má jasně srovnané. Nejen události a data, ale i životní hodnoty a zásady. A já jsem si znova a znova uvědomovala, že kniha, na které pracuji, má význam nejen pro mě a smysl nejen jako diplomová práce, ale zároveň je to Jindrova kniha, shrnutí jeho života...

Moc si vážím toho, že jsem mohla být Jindrovi tímto způsobem nablízku a že mi prozradil nejen detail o sobě, svém životě, ale i o době, ve které žil dávno předtím, než já jsem se vůbec narodila.

Přehled literatury a zdrojů

Seznam citované literatury

AMBROSE, Gavin a Paul HARRIS, 2010. *Grafický design: Typografie*. Vyd. 1. Brno: Computer Press, 175 s. ISBN 978-80-251-2967-8.

BASBANES, Nicholas A. *A gentle madness: bibliophiles, bibliomanes, and the eternal passion for books*. New York: H. Holt and Co., 1995. ISBN 0805036539.

BLAŽEJ, Bohuslav. *Grafická úprava tiskovin: pro IV. ročník střední průmyslové školy grafické (studijní obor polygrafie)*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 191 s. Učebnice pro střední školy (Státní pedagogické nakladatelství). ISBN 80-042-3201-9.

BOR, D.Ž. *Symbolika alchymie*. 1. vyd. Praha: Trigon, 1990. ISBN 103-001-90.

DEML, Jakub. *Dílo Felixe Jeneweina*. 1. vyd. Nový Jičín: Kryl a Scotti, 1928.

DOLEŽAL, Jaroslav. *Vazby knih*. Praha: Státní nakladatelství technické literatury, 1961. Polytechnická knižnice (SNTL).

DVORSKÝ, Miloš. *Mýtus zvaný Stínadla: Rychlé šípy, Vontové a hlavolam - realita versus fikce*. 1. vyd. Praha: Zdeněk Bauer, 2010. ISBN 978-80-904272-2-8.

FOGLAR, Jaroslav. *Zápisník třinácti bobříků*. Vyd. 6., nově upr. a dopl. Praha: Ostrov, 2007. ISBN 978-80-86289-53-3.

FOGLAR, Jaroslav. *Rychlé šípy ve Stínadlech*. Ilustrace Milan Teslevič. Praha: Olympia, 2005. ISBN 80-7033-894-6.

Jestřábe, díky: Jaroslavu Foglarovi Hoši od Bobří řeky a přátelé : sborník vzpomínek. 1. vyd. Praha: Ostrov, 2000. ISBN 80-86289-12-5.

HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-303-X.

JANSKÁ, Lenka, 2007. *Mezi obrazem a textem: text a grafém v evropském a českém malířství : 1910-1930*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 167 s. ISBN 978-802-0415-233.

KOTYK, Petr a Dorota LÁBUSOVÁ (eds.). *Jaroslav Foglar - Jestřáb kronikářem*. 1. vyd. Praha: Gutenberg, 2012. ISBN 978-80-86349-46-6.

MAURER, Pavel a Jaroslav FOGLAR. *Ježek v kleci: [dosud nepublikovaný rozhovor Pavla Maurera s Jaroslavem Foglarem : 1982-1985]*. 1. vyd. Praha: MauMau, c2013. ISBN 978-80-87608-03-6.

MIKŠÍK, Oldřich. *Psychologická charakteristika osobnosti*. 2., přeprac. vyd. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1304-8.

PAVLÁT, Leo, 1982. *Tajemství knihy*. Praha: Albatros, 205 s.

SAMUEL, David. *Paměť: [jak ji používáme, ztrácíme a můžeme zlepšit]*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2002. Psychologie pro každého. ISBN 80-247-0186-3.

SCHMITZER, Jiří. *Kanimůra ze Šardonu*. Ilustrace Jan Gruml. Praha: Dybbuk, 2008. Poezie (Dybbuk). ISBN 978-80-86862-72-9.

ŠIMÍČKOVÁ-ČÍŽKOVÁ, Jitka. *Poznávání duševního života člověka*. 4., dopl. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2012. ISBN 978-80-244-2977-9.

VUČKA, Tomáš. *Cesta za modrým světlem: meditace nad texty Jaroslava Foglara*. Vydání první. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2015. ISBN 978-80-87855-26-3.

Lidé, výstavy a umělecká díla

Hojer, Jindřich	- rozhovory
Muzeum knižní vazby	- Locket
Váchal, Josef	- výstava Karlovy Vary - "Legenda Josef Váchal"
- Portmoneum, Litomyšl

Filmy

Karel Vachek	- Bohemia docta aneb Labyrint světa a lusthauz srdce (2000)
Ivo Paukert	- Jaroslav Foglar (1992)
Petr Kotek	- Hlavalam jménem Jaroslav Foglar (2003)
Jean-Jacques Annaud	- Jméno růže (1986)
Petr Horký	- Století Miroslava Zikmunda (2014)
- Miroslav Zikmund: Cesta stoletím (2014)
Jan Švankmajer	- Krátké filmy

Internetové zdroje

Hádankář.cz: palivo pro váš mozek [online]. Uherské Hradiště [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <http://www.hadankar.cz/>

Slovácké divadlo: Rychlé šípy [online]. Uherské Hradiště, 2016 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <http://www.slovackedivadlo.cz/inscenace/rychle-sipy>

Stránky o Jaroslavu Foglarovi [online]. 2015 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://foglarweb.deg.cz/clanky.php?id=150>

CTG: Zastoupení a distribuce chemikálií [online]. Praha: CTG Praha, 2014 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <http://www.ctg-praha.cz/produkty.php?id=151>

Spolek českých bibliofilů: Spolek českých bibliofilů [online]. Praha: Prošek, 2004 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <http://scb.wdr.cz/>

Josef Váchal [online]. 2009 [cit. 2016-05-10]. Dostupné z: <http://www.vachal.cz/vachal.htm>

Bibliofilie a typografické zajímavosti. *Národní technická knihovna* [online]. 2006 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <https://www.techlib.cz/cs/82806-bibliofilie-a-typograficke-zajimavosti>

Josef Florian: Pokorně šilený mystik. *Nakladatelství Host* [online]. 2014 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <http://nakladatelstvi.hostbrno.cz/ohlasy/byt-dluzen-zadusi/josef-florian-pokorne-sileny-mystik>

Pojerova Atlantis. Brno: Sborník prací filozofické fakulty brněnské univerzity, 1997. Dostupné z: http://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/107744/D_ScientiaeLitterarum_44-1997-1_13.pdf

Nakladatelství Atlantis [online]. 2007 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: http://www.atlantis-brno.cz/inshop/scripts/show.asp?file=../stranky/o_nakladatelstvi/historie.htm

E15.cz/Zprávy: Poznáte slona po hmatu? [online]. 2016 [cit. 2016-05-30]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/kancelar/kariera-a-vzdelani/poznate-slona-po-hmatu-301741>

Internetové zdroje - obrázky a fotografie

1. Jamie Temple: Elephant. Jamie Temple: image archives. In: *Jamie Temple: image archives* [online]. 2013 [cit. 2016-05-27]. Dostupné z: <https://jdatemple.com/tag/elephant/>

Ostatní zdroje - obrázky a fotografie

2. Julie Floriánová: Zvonky na domě v Kosmonosech (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Zvonky na domě v Kosmonosech* [fotografie]. 2016.)

3. Julie Floriánová: Dveře do pokoje v Domově důchodců, Pardubice (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Dveře do pokoje v Domově důchodců, Pardubice* [fotografie]. 2016.)

4. Julie Floriánová: Jindřich Hojer (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Jindřich Hojer* [fotografie].

2016.)

5. Julie Floriánová: *Koláž ze sešitů Rychlých šípů* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Koláž ze sešitů Rychlých šípů* [fotografie]. 2016.)

6. Julie Floriánová: *Jindřich Hojer* (FLORIÁNOVÁ, Julie. *Jindřich Hojer* [fotografie]. 2016.)

7. Jindřich Hojer: *Ukázka rukopisu (faksimile deníkové stránky)* (HOJER, Jindřich. *Ukázka rukopisu (faksimile deníkové stránky)* [fotografie faksimile]. 2016.)

8. Julie Floriánová: *Bibliofilské tisky*(FLORIÁNOVÁ, Julie. *Bibliofilské tisky* [fotografie]. 2016.)

9. Julie Floriánová: *Pokusy s termochromickým pigmentem*(FLORIÁNOVÁ, Julie. *Pokusy s termochromickým pigmentem* [fotografie]. 2016.)

10. Julie Floriánová: *Pokusy s fotochromickým pigmentem*(FLORIÁNOVÁ, Julie. *Pokusy s fotochromickým pigmentem* [fotografie]. 2016.)

11. Julie Floriánová: *Maketa knihy*(FLORIÁNOVÁ, Julie. *Maketa knihy* [fotografie]. 2016.)

12. Julie Floriánová: *Materiály použité pro desky a tiskový podklad*(FLORIÁNOVÁ, Julie. *Materiály použité pro desky a tiskový podklad* [fotografie]. 2016.)

Přílohy

Fotografie bibliofilské knihy

